

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Α. Σ. ΣΚΙΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΗ'.

ΑΘΗΝΑΙ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1917

Αριθ. 11.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έργατικά σήητια. Σ. Άγαπητού.
Έπιστημονικά νέα, Α. Σ. Σκιντζοπούλου.

ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΗΗΤΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Είνε καθήκον τών διευθυνουσών αστικῶν τάξεων, αίτινες απολαύουσι σχετικῆς ευμαρείας, νά καταβάλλωσι πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν ἀπορωτέρων λαϊκῶν τάξεων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐργατῶν, οἵτινες εἶνε τὰ κύρια ὄργανα τῆς παραγωγῆς τοῦ κοινοῦ πλοῦτου.

Πρόχειρος ἔρευνα τῶν συνθηκῶν τῆς ἐργατικῆς ζωῆς εἰς τὰς πόλεις ἀποδεικνύει ἀμέσως πόσον ἐλαττωματικὴ εἶνε ἡ κατοικία τοῦ ἐργάτου καὶ ποῖα μέγιστα δεινὰ ἐκ τούτου συνεπάγονται.

Ἡ συγκέντρωσις τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τῆς ὑπαίθρου χώρας πρὸς τὰ κέντρα, συνδυαζομένη μετὴν ἀνεπαρκῆ ὑπὸ οικονομικὴν ἐποψιν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων καὶ ἐξ ἄλλου ἡ οικονομικὴ ἀνεπάρκεια τῶν ἐργατῶν, εἶνε τὰ κυριώτερα αίτια, αἵτινα ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νά διατελῶσιν ὑπὸ δυσμενεστάτας συνθήκας ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατοικίαν.

Ἡ ἀθλιότης τῆς κατοικίας ἔχει ὡς ἄμεσον

ἀποτέλεσμα τὴν κατάπτωσιν, ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς οἰκογενείας.

Ὁ πατήρ, ὅστις πολλάκις ἐκτὸς τῶν πολυαριθμῶν τέκνων του εἶνε ἐπιβεβαρωμένος καὶ μετὰ γέροντα γονέα ἢ μετὰ ἓνα ἢ δύο ἄλλους πлагίους συγγενεῖς, ὧν ὑποχρεωμένος ν' ἀποβλέπη πρὸ παντὸς εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἀπαραίτητον ἄρτον εἰς τὴν οἰκογενείαν του, θυσιάζει τὴν κατοικίαν καὶ μὴ δυνάμενος μετὰ τὸ γλίσχρον, ποσὸν ὅπερ διαθέτει νὰ ἐξεύρῃ τοιαύτην ἀνθρωπινὴν, καταφεύγει εἰς τρώγλην. Ἐκεῖ ἐνταφιάζεται ἡ ὑγεία τῆς οἰκογενείας του, τὰ τέκνα γίνονται καχεκτικά καὶ ἡ φυματίωσις, εὐρίσκουσα ἔδαφος πρόσφορον, θερίζει τὰ ἀτυχῆ ὄντα. Ὁ πατήρ μὴ δυνάμενος νὰ παραμένῃ εἰς τὸ μοναδικὸν συνήθως δωμάτιον, ὅπου τρώγουν, κοιμῶνται πάντες ὁμοῦ, ὕγιεις καὶ ἀσθενεῖς, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄρρενες καὶ θήλειες, ὅπου εἰς μίαν γωνίαν κατάκειται ἡ παράλυτος μάμμη καὶ εἰς τὴν ἄλλην πλύνει ἀκάθαρτα ῥάκη ἢ μητέρα, παρεκεῖ μαγειρεύει προχειρῶς ἢ μεγαλειτέρα κόρη, ἐνῶ θορυβοῦν ἀνυποφόρως τὰ ἀνήλικα, ὁ πατήρ δυσανασχετῶν φεύγει ἐκ τῆς δῆθεν ἐστίας ταύτης καὶ πηγαίνει νὰ εὕρῃ ἀνακούφισιν εἰς τὸ καφενεῖον καὶ τὸ καπηλεῖον. Τὰ παιδιά μὴ δυνάμενα νὰ ἀναπνεύσωσι τὴν ἀσφυκτικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ δωματίου, φεύγουν τὴν πατρικὴν στέγην καὶ διημερεύουν εἰς τὴν ὁδόν, ὅπου εὐχερῶς προσλαμβάνουν ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ ὀδηγοῦντα εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἡ κόρη τῆς οἰκογενείας φεύγουσα καὶ αὐτὴ τὴν οἰκιακὴν κόλασιν εὐρίσκει ἐκτὸς αὐτῆς ἀναψυχὴν, ἥτις συχνότατα τὴν φέρει εἰς τὴν συμφορὰν.

Ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου τὸ κακὸν ἐξήγγειρε τὰ αἰσθητάματα τῶν φιλανθρώπων καὶ πάντων τῶν ἀντιλαμβανομένων τὴν τραγικὴν θέσιν τοῦ

οικογενειάρχου εργαίου, μεγάλη δὲ ὄθησις ἐπῆλθε πρὸς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐπιδιώξιν τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ὅσον ἔνεστι θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Ἐν Ἑλλάδι εἴμεθα ὄντως οὐχὶ εἰς τὴν χείρονα θέσιν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅχι διότι ἐλήφθη μέριμνά τις διὰ τὴν κατοικίαν τοῦ εργαίου, ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς λόγῳ τοῦ ὅτι ἀργότερον τῶν ἄλλων ἠχθημεν εἰς τὸν πρὸς τὰς πόλεις συνωστισμόν καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι τὸ κλίμα ἡμῶν εἶνε ἠπιώτερον. Ἐν τούτοις τὸ κακόν, καίτοι μικρότερον παρ' ἡμῖν, εἶνε ἄξιον νὰ προκαλέσῃ μεγάλας ἀνησυχίας καὶ νὰ ἐλύσῃ ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν πρὸς τὰς πασχούσας ἐκ τῆς ἑλλειποῦς κατοικίας εργατικὰς τάξεις.

Ὅπως ἐπιτευχθῆ ἀποτελεσματικὰ ἱκανοποιητικὸν δέον τὸ θέμα νὰ ἐξετασθῆ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ἡ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται σήμερον οἱ ἐργάται ὑπὸ ἔποψιν κατοικίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἅτινα ἡ κατάστασις αὕτη συνεπάγεται ἀφ' ἐνὸς καὶ τὰ ληπτέα μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς κατοικίας τοῦ εργαίου ἀφ' ἑτέρου, ἐνδεικνύουσι τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος ἀπὸ τεσσάρων ἀπόψεων, αἵτινες εἶνε:

- 1ον) Κοινωνικῆ
- 2ον) Οἰκονομικῆ
- 3ον) Νομοθετικῆ
- 4ον) Τεχνικῆ.

Ἡ τελευταία ἄποψις εἶνε ἡ κυρίως ἐνδιαφέρουσα τοὺς μηχανικοὺς καὶ ἀρχιτέκτονας, πάντως ὁμως δέον νὰ προηγηθῆ μελέτη τῶν ἐτέρων ἀπόψεων, ἵνα οὗτοι δυνηθῶσιν, ἐν γνώσει ὄντες τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν, νὰ ἐπιτύχῳσιν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Ἡ παρούσα βραχεῖα ἐπισκόπησις τοῦ ζητήματος δὲν σκοπεῖ, ὡς εἶνε εὐνόητον, τὴν ἐξάντησιν τοῦ θέματος, οὔτε τὴν ὑπόδειξιν λύσεως τοῦ προβλήματος παρ' ἡμῖν. Σκοπὸς αὐτῆς εἶνε μόνον νὰ θίξῃ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δυναμένων νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς κατοικίας καὶ ἐν γένει τῶν ὄρων τοῦ βίου τοῦ εργαίου.

Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον εἶνε τὸ θέμα διὰ τοὺς μηχανικοὺς καὶ ἀρχιτέκτονας, οἵτινες ταχέως θὰ κληθῶσιν νὰ λύσωσιν παρ' ἡμῖν τὸ πρόβλημα τῆς εὐθηνῆς καὶ ὑγιεινῆς κατοικίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ποίαις ἰδιότητασι δέον νὰ ἔχουν τὰ εργατικὰ σπήτια.

2. Τὸ ἔργον τῶν εργατικῶν οἰκημάτων δὲν ἀποβλέπει ἀπλῶς εἰς τὴν εὐθηνίαν. Ἐπιδιώκει ἰδίως τὴν βελτίωσιν τῶν ὑγιεινῶν, ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ὄρων τοῦ βίου τοῦ εργαίου, ἃρα ἔχει καὶ ἀνώτερον ἐκπολιτιστικὸν σκοπόν. Καὶ οὗτος εἶνε ὁ λόγος ὁ δικαιολογῶν καὶ ἐπιβάλλων τὰς ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας θυσίας.

Οἱ ὄροι τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐκπληρῆ ἡ οἰκία τοῦ εργαίου εἶνε πολλαπλοῖ.

Πρῶτον πρέπει ἡ κατοικία νὰ εἶνε εὐθηνή, ἵνα ἀνακουφισθῆ οἰκονομικῶς ὁ εργαίτης, οὗ τὸ γλισχρον καὶ πολλακίς οὐχὶ ἀσφαλὲς ἔσοδον εἶνε ἀνεπαρκὲς ἐνίοτε καὶ διὰ τὴν διατροφὴν ἀκόμη καὶ συντήρησιν τῆς οἰκογενείας.

Πρέπει ἐπίσης ἡ κατοικία νὰ εἶνε ὑγιεινή, δηλαδὴ καθαρὰ, καλῶς φωτιζομένη, νὰ ἔχη νερὸν ἐπαρκὲς κ.τ.λ. κ.τ.λ., ἵνα οὕτως ἀποδοθῆ ἡ υγεία εἰς τὰ τέκνα τοῦ εργαίου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Μαζὺν μὲ τὴν υγείαν θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἡ εὐρωστία, ἡ χαρὰ, ἡ ὁμόνοια, ἡ διάθεσις πρὸς ἐργασίαν, ἅτινα πάντα ἐξ ἄλλου θὰ φέρωσι βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως.

Ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν πρέπει πρὸς τούτοις ἡ κατοικία νὰ πληρῆ στοιχειώδεις τινὰς ὄρους, ὅπως π. χ. νὰ ἔχῃ χωριστὸν δωμάτιον ὑπνου διὰ τοὺς γονεῖς ἀπὸ τὰ μεγάλα τέκνα, τὰ ἄρρενα νὰ κοιμῶνται εἰς χωριστὸν δωμάτιον ἀπὸ τὰ θήλεα κ.τ.λ.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ ἄνω πρέπει ἡ κατοικία νὰ εἶνε καλαισθητικὴ, εὐχάριστος, μὲ ἐξωτερικὸν ἀπλοῦν, ἀλλὰ κομψόν, μὲ ἐσωτερικὸν καθαρὸν, νὰ διαθέτῃ μικρὸν κηπᾶριον κ.τ.λ., ἵνα ἡ ἐστία ἦ συμπαθὴς καὶ ἐλκυστικὴ.

Ἐὰν πληρωθῶσιν οἱ ἄνω ὄροι, τότε μόνον θὰ σωθῆ ὁ πατήρ ἀπὸ τὸ καφενεῖον, ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸν δρόμον, ἡ κόρη ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς κινδύνους.

Ὅθεν ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἔχομεν νὰ

ἐξετάσωμεν πῶς εἶνε δυνατόν ἡ κατοικία τοῦ ἐργάτου νὰ γείνη:

- 1ον) Εὐθηνή
2ον) Ὑγιεινὴ
καὶ 3ον) Ἠθικὴ καὶ εὐχάριστος.

Εὐθηνία.

3. Ἡ κατοικία τοῦ ἐργάτου, εἴπομεν, πρέπει νὰ εἶνε ὑγιεινὴ καὶ ἄνετος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς πρέπει νὰ εἶνε προσιτὴ εἰς αὐτόν.

Ἐὰν ἤθελέ τις ἐπιχειρήσῃ νὰ κτίσῃ σπήτια, πληροῦντα πάντας τοὺς ποθουμένους ὄρους καὶ προσέφερε ταῦτα εἰς ἐνοικίαςιν, ἵνα ἀπολαύσῃ ἐνὸς δικαίου τόκου, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ εὐρὴ ἐργάτας ἐνοικιαστίας. Διότι τὸ ἀπαιτούμενον ἐνοίκιον θὰ ἦτο ἀπρόσιτον εἰς τὸν ἐργάτην. Τὸ ἔσοδον τοῦ ἐργάτου εἶνε γλίσχρον καὶ μόλις ἐπαρκεῖ εἰς αὐτόν διὰ νὰ διατηρῇ τὴν οἰκογένειάν του ἐν τῇ ζωῇ. Δύναται τις νὰ δώσῃ τὸν ὄρισμόν τοῦ ἐργάτου λέγων ὅτι: *ἐργάτης εἶνε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἐργασίας του ἀπολαμβάνει τόσον μόνον ὅσον ἐξαρκεῖ διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν τὰ παιδιά του ἐκ πείνης.* Ἐὰν ἡ γυναῖκα του γείνη λεχῶ, τὰ οἰκονομικά του ἐνανάγησαν διὰ χρόνον πολύν. Ἐὰν ὁ ἱατρὸς ὄρισῃ δι' αὐτὴν ζωμόν, τῷ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀγορασθῇ κρέας εἰμὴ μόνον τὸ Σάββατον, καὶ τοῦτο ἐὰν ἀπομείνῃ τι μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν τῆς ἐβδομάδος. Ἐνα παιδί εἶνε ἄρρωστον, τὰ φάρμακα χρεώνουν τὸν ἐργάτην διὰ χρόνον μακρόν. Τὰ παιδιά κρυώνουν καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀγοραθοῦν ἐπανωφῶρια, οὔτε ὑποδήματα, οὔτε σκεπάσματα διὰ τὴν νύκτα. Ἀλλοίμονον δὲ ἐὰν πάθῃ τι καὶ ὁ πατέρας εἰς τὴν αὔξησιν τῶν δαπανῶν διὰ τὴν θεραπείαν του προστίθεται καὶ ἡ διακοπὴ τοῦ ἡμερομισθίου, μαύρη δὲ ἐπέρχεται ἡ συμφορὰ. Ἐπειτα δὲν λείπουν πολλὰ ἄλλα ἀπρόοπτα, ὅπως συνηθέστατα ἡ κρίσις ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἡ ἐλάττωσις τῶν ἡμερομισθίων, ἡ σχόλη, καὶ ἄλλα πολλὰ δεινά, ὧν ἕκαστον φέρει μακρὰν πενίαν εἰς τὴν ἐστίαν.

Καὶ τότε ἐνῶ τὰ παιδιά πεινοῦν, ὁ πατέρας νησιτικὸς γυρίζει ἀπὸ ἐργοστάσιον εἰς ἐργοστάσιον ζητῶν ἐργασίαν, καὶ ἡ μητέρα, ἐπίσης νησιτικὴ, προσπαθεῖ νὰ βγάλῃ μερικὰς δεκάρας ξενοπλύνουσα.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ ἐργάτης πάντοτε στερεῖται.

Ἄλλ' ἄς λάβωμεν, μ' ὅλα ταῦτα, ὑπ' ὄψει ἐργάτην εὐρισκόμενον εἰς κανονικὴν κατάστασιν.

Ἐν Ἑλλάδι τὰ ἡμερομισθία τῶν ἐργατῶν ποικίλλουσι πολὺ. Συνήθως εἶνε 3¹/₂ - 4 δραχμ., πολλάκις κατέρχονται μέχρι τῶν 3, ἢ καὶ ἀκόμη

ὀλιγότερον, σπανίως δὲ ἀνέρχονται εἰς 5 δραχμάς. Ὑπάρχουσι βεβαίως ἐργάται τινες κερδίζοντες καὶ ἄνω τῶν 5 δραχμῶν, ἀλλ' οὗτοι εἶνε ἢ προνομιῶχοι τινὲς ἔχοντες ἰδιαιτέραν τεχνικὴν ἀξίαν, ὅπως μηχανοδηγοὶ σιδηροδρόμων, ἀρχιφαρμοσταί, ἀρχιπεπλοποιοὶ κ.τ.λ., ἢ τεχνίται ἀσχολούμενοι εἰς ἐργασίας διαλειπούσας, ὅπως οἱ ἐργάται τῶν οἰκοδομῶν, κτίσται, ξυλουργοί, χρωματισταί, κ.τ.λ. τῶν ὁποίων ὁ μέσος ὄρος τοῦ ἡμερομισθίου εἶνε, λόγῳ τῶν διαλειμμάτων, πολὺ κατώτερος ἐκείνου τὸν ὅποιον θεωρητικῶς λαμβάνουν. Ἄλλως τε οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί, οἵτινες ἐπιτυγχάνουσιν ἀνώτερα ἡμερομισθία, δύναται εὐκολώτερον νὰ ἐξοικονομηθοῦν. Ἐκεῖνοι οἵτινες ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς ἰδίως εἶνε ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἐργατῶν. Τῆς πλειονότητος ταύτης δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ μέσον ὄρον τὸ ἡμερομισθίον εἰς δραχμὰς 4.

Δεδομένου ὅτι ὁ ἐργάτης ἐργάζεται περίπου 20 - 25 ἡμέρας κατὰ μῆνα, ἔπεται ὅτι δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ μέσον αὐτοῦ ἔσοδον εἰς 100 δραχμὰς κατὰ μῆνα. Συχνότατα ἡ σύζυγος, καὶ ἐὰν δὲν ἐργάζεται συστηματικῶς, ἐν τούτοις προσπαθεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνδρα. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι κερδίζει καὶ αὕτη περὶ τὰς 20 δραχμὰς μηνιαίως. Ἡ οἰκογένεια ἀπολαμβάνει οὕτω 120 δρ. κατὰ μῆνα. Τί δύναται νὰ δαπανήσῃ αὕτη διὰ τὴν κατοικίαν τῆς; Δεδομένου ὅτι μία οἰκογένεια ἐργάτου ἀπαρτίζεται συνηθέστατα ἀπὸ τοὺς δύο συζύγους, 3-4 παιδιά καὶ κανένα γέροντα γονέα, ἦτοι ἐν ὄλῳ 6-7 πρόσωπα, ἔπεται ὅτι θέλει εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις διὰ τροφὴν μόνον 2¹/₂ δραχμὰς ἡμερησίως, ἦτοι δρχ. 75. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 45 δρ. πρέπει νὰ πληρωθῇ τὸ ἐνοίκιον καὶ ἡ οἰκογένεια νὰ ἐνδυσθῇ, νὰ πληθῇ, φωτισθῇ, θερμανθῇ κ.τ.λ. Ἄρα εἶνε ἀδύνατον εἰς τὴν οἰκογένειαν νὰ διαθέσῃ πλέον τῶν 25 δρ. δι' ἐνοίκιον.

Ἄλλὰ μὲ τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν 25 δραχμῶν μηνιαίως εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ποθούμενον ἰδεῶδες.

Πράγματι μία κατοικία, κατασκευαζομένη ἐν Ἀθήναις παρ' ἐπιχειρηματίου ὅστις τὴν παρέχει πρὸς ἐνοίκιον, καὶ περιλαμβάνουσα μαγειρεῖον καὶ τρία δωμάτια, κηπάριον κλ. ἀπαιτεῖ ἐν Ἀθήναις ἐνοίκιον τοῦλάχιστον 50-60 δραχμῶν.

Ἐπειτα ὄθεν ὅτι, ἀφ' ἐνὸς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξυπηρετηθῇ ἡ κατοικία τοῦ ἐργάτου διὰ τῆς ἰδιωτικῆς συνήθους ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι κατὰ τὴν μελέτην τοῦ ὑπ' ὄψει ζητήματος δεόν νὰ μὴ ἀπαιτῶμεν τὴν παροχὴν εἰς τὸν ἐργάτην τῆς ἰδεῶδους κατοικίας.

Πρέπει λοιπὸν νὰ περιορισθῆ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἀπαιτουμένων ὕδρων τῆς κατοικίας εἰς τὸ ἀπολύτως ἀπαραίτητον. Δηλαδή: 1ον) Νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸ ἀνεπαρκὲς ἀκόμη δυνάμενον νὰ θεωρηθῆ ἐκ πρώτης ὄψεως, πάντως ὅμως ἀπειρώς ἀνθρωπινότερον σχετικῶς μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν. 2ον) Νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἀνέγερσις τῶν οἰκημάτων τῆ συνδρομῆ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς φιλανθρωπίας καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ὑπὸ τύπον ἐπιχειρηματικόν.

Παραδεχόμεθα ὅτι λόγῳ τῆς τηρήσεως τῶν δύο τούτων ὕδρων μερικῶς μόνον θὰ κατορθωθῆ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός. Πρῶτον διότι παρὰ πᾶσαν προσπάθειαν οὐδέποτε θὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ παρασχεθῆ τέλειον σπῆτι εἰς τὸν ἐργάτην καὶ δευτέρου διότι ὀλίγοι μόνον ἐξ αὐτῶν θὰ ἀπολαύσῃσι ἔστω καὶ τῶν σχετικῶς καλῶν τούτων σπητιῶν. Δὲν εἶνε δὲ δυνατὸν ποτὲ νὰ παραχωρηθῆ εἰς ὅλους τοὺς ἐργάτας ἔστω καὶ τὸ μετρίως κατάλληλον οἶκημα. Διότι εἶνε ἀτυχῶς βεβαιωμένον ὅτι, ἐφ' ὅσον ἐξαρτώμεθα ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν, αὕτη οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ εὐεργετήσῃ εἰμὴ μόνον ἀσθενῆ μειονότητα τῶν ἐχόντων ἀνάγκην αὐτῆς.

Ὁ φιλανθρωπικὸς χαρακτὴρ τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς ἀνεγέρσεως τῶν ἐργατικῶν οἰκημάτων ἐπιτυγχάνεται ἔαν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ κεφαλαιῶχοι ἀρκεσθῶσιν εἰς μικρὸν τόκον κατώτερον τοῦ νομίμου καὶ συνήθους εἰς ἀναλόγους ἐπιχειρήσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔαν τὸ Κράτος καὶ οἱ Δήμοι παρεξέωσι τὴν ὑλικὴν ὑποστήριξιν των δι' ἀτελειῶν, δωρεῶν κ.λπ.

Ἐπικουρικῶς δὲ μόνον χρησιμεύουν καὶ αἱ δωρεαὶ τῶν φιλανθρώπων.

Ἵγιεινῆ.

4. Σκοπὸς τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν εἶνε νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τὸν ἐργάτην κατοικία εὐθηνῆ καὶ ὑγιεινῆ. Εἶνε εὐκταῖον μὲ τὸ αὐτὸ ποσὸν ὅπερ σήμερον δαπανᾷ οὗτος δι' ἐνοίκιον, νὰ ἔχη τοῦλάχιστον κατοικίαν ἐκκληροῦσαν τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς. Βεβαίως εἰς μίαν εὐθηνὴν κατοικίαν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τηρηθῶσιν ὅλοι οἱ κανόνες οἱ ὑποδεικνύμενοι ὑπὸ τῶν ὑγιεινολόγων. Ἐὰν τοῦτο ἐγίνετο, ἡ κατοικία θὰ ἔπανε νὰ εἶνε οἰκονομική. Ἄλλὰ πρέπει νὰ καταβάλληται πᾶσα προσπάθεια ὅπως, ὅσον τὸ δυνατόν, ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει οἱ στοιχειωδέστεροι ὑγιεινοὶ ὅροι. Ἦν ἐπίδρασις τῶν ἀνθυγιεινῶν κατοικιῶν ἐπὶ τῶν ἐπιδημικῶν νόσων εἶνε γνωστὴ καὶ ἀναμφισβήτητος. Εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁσάκις ἐμφανισθῆ χολέρα, πανώλης, τυφός κτλ. ἡ μεγαλειτέρα θραῦσις γίνεται πάντοτε εἰς τὰς πτωχὰς καὶ ἀνθυγιεινὰς

συνοικίας. Μερικοὶ τοιοῦτοι συνοικισμοὶ δικαίως ἐπωνομάσθησαν προθάλαμοι τοῦ κοιμητηρίου. Εἰς τὰς μεγάλας εὐρωπαϊκὰς πόλεις αἱ στατιστικαὶ τῶν θανάτων ἀποδεικνύουσιν ἐναργέστατα τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν τῶν σκοτεινῶν, ὑγρῶν, ἀνεπαρκῶς ἀερίζομένων καὶ μὴ ἡλιαμένων σπητιῶν.

Καὶ παρ' ἡμῖν ἡ κατάστασις δὲν εἶνε καλλιτέρα. Εἰς πολλοὺς συνοικισμοὺς ἡ αὐλὴ οὐδέποτε καθαρίζεται. Εἰς ἄλλους ὑπάρχει ἐν ἀποχωρητήριον διὰ δέκα οἰκογενείας. Ἐκάστη οἰκογένεια ὑποχρεοῦται νὰ τὸ καθαρίσῃ κατὰ σειράν, ὃ ἔστιν ὅτι τοῦτο δὲν καθαρίζεται ποτέ. Ἄλλως τε δὲν εἶνε πράγματι ἀποχωρητήριον, εἶνε συνήθως ἀπλῶς μία τρύπα ἡ ὁποία ἄγει εἰς βόθρον ἢ ἀπλοῦν λάκκον. Συνέπεια τούτου εἶνε ὅτι ὀλόκληρον τὸ ὑπὸ τὸ ἔδαφος στῶμα εἶνε μεμολυσμένον. Ἐπὶ πλέον, οὐχὶ σπανίως, πηλοσίον τοῦ βόθρου εὐρίσκεται καὶ πηγᾶδι, ἐξ οὗ ὑδρεύονται ὅλοι οἱ περιοικοὶ. Συχνότατα δὲν ὑπάρχει διόλου ἀποχωρητήριον καὶ ὡς τοιοῦτο χρησιμεύουν αἱ γωνίαι τῆς μάνδρας, ἐντὸς ἢ ἐκτὸς αὐτῆς. Τὰ ἀκάθαρτα ὑγρά φέρονται ἀπὸ τὰς γυναῖκας ἐντὸς δοχείων καὶ ὄριπτονται ἀπλούστατα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, πίσω ἀπὸ τὴν μάνδραν ἢ καὶ εἰς τὸν δρόμον ἢ καὶ ἐντὸς τῆς αὐλῆς. Τὰ ἀκάθαρτα πάσης φύσεως ὕδατα σχηματίζονται συνήθως ἕνα μαῦρον ῥύακα, ὃ ὁποῖος διασχίζει ἀσκεπῆς τὴν αὐλὴν καὶ ἀφοῦ κάμει ὄχι ὀλίγας λοξοδρομίας καὶ σχηματίζῃ ἐν τῷ μεταξὺ μερικὰ τέλματα ἐξέρχεται εἰς τὸν δρόμον, τοῦ ὁποίου τὴν πλευρὰν παρακολουθεῖ, μέχρις οὗ ἐξεύρει στόμιον ὑπόνομου. Οὐχὶ σπανίως δὲν ὑπάρχει τοιοῦτο στόμιον, διότι δὲν ὑπάρχει ὑπόνομος καὶ τότε ὅλα αὐτὰ τὰ βρωμερὰ ὕδατα εὐρίσκουσι κοιλότητά τινα τοῦ ἐδάφους, ἣν μετασχηματίζουσιν εἰς ὄζουσαν λιμνοθάλασσαν. Ὄταν τὰ ὕδατα ταῦτα σηπόμενα ἐξατμίζωνται πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν μεμολυσμένον ἀέρος. Ὄταν κατὰ τὸ θέρος μέρος τοῦ πλημμυρήσαντος ἐδάφους ἀποξηρανθῆ, ἡ μαύρη ἐπιφάνεια τοῦ χώματος μετατρέπεται εἰς σκόνην, τῆς ὁποίας ἕκαστος φαντάζεται τὴν σύστασιν. Εἰς πολλὰς ἐπίσης περιπτώσεις ἡ ἀνθυγιεινότης τῆς κατοικίας ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν ποσίμου ὕδατος. Ποτὲ σχεδὸν εἰς ἐργατικὸν σπῆτι δὲν ὑπάρχει κρήνη ποσίμου ὕδατος. Σχεδὸν πάντοτε ἡ οἰκοκυρὰ δέον νὰ μεταβῆ νὰ φέρῃ νερὸν ἀπὸ βρύσιν κειμένην 200 ἢ 300 μέτρα μακρῶν. Πολλάκις ἐκεῖ εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ μείνῃ ὥρας μακρὰς ἕως ὅτου νὰ πάρῃ λίγο νερόν. Ὄθεν εὐνόητον ποία οἰκονομία γίνεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ τόσο ἐπιπόνως ἀποκτηθέντος νεροῦ. Οὔτε εἰς τὸ ἀποχωρητήριον ὄριπεται νερόν, οὔτε τὸ πάτωμα

πλύνεται, οὔτε τὰ παράθυρα, οὔτε καὶ οἱ ἔνοι-
κοι κατ' οὐσίαν πλύνονται. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ
λουτρόν, περὶ αὐτοῦ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γείνη
λόγος. Μόνον εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη λούει-
ται ἀπαξ ἢ δις τοῦ ἔτους μικρὸν μέρος τοῦ
ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ.

Ὅθεν οἱ Δῆμοι δέον νὰ καταβάλλωσι με-
γάλην προσπάθειαν ὅπως ἡ ὑδροεὺσις τῆς πό-
λεως τῶν γείνηται ὅσον τὸ δυνατόν τελειότερα,
διότι τὸ νερόν, μετὰ τὸν ἀέρα, εἶνε τὸ πλέον
ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς υγείας.

Ἐπίσης οἱ Δῆμοι δέον νὰ φροντίζωσι διὰ
τὴν κατασκευὴν ὑπονόμων, διότι τὸ ἀφθο-
νον καθαρὸν ὕδωρ, εἶνε δῶρον ἄδωρον χωρὶς
τὴν παροχὴν μέσων πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν
ἀκαθάρτων καὶ μεμολυσμένων ὑδάτων.

Ἐτερος λόγος τῆς ἀνθυγιεινότητος τῶν ἐρ-
γατικῶν οἰκημάτων εἶνε ἡ ὑπερβολικὴ συσώ-
ρευσις τῶν κατοίκων.

Διὰ νὰ ἐκπληρῶνται οἱ στοιχειωδέστεροι ὅροι
τοῦ ἀερισμοῦ ἀπαιτοῦνται ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ
ὑπνου 20 κυβικὰ μέτρα ἀέρος κατ' ἄτομον,
ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ καὶ 15 θὰ ἦσαν ἀρκετά. Καὶ
τί γίνεται εἰς τὰς ἐργατικὰς οἰκίας σήμερον;

Ἐπάρχον δωμάτια διαστάσεων 3 μέτρων μὲ
4 καὶ μὲ ὕψος 2,50 μέτρων, καὶ ἐπὶ πλέον ὑπό-
γεια τὰ ὅποια στεγάζουν 5 ἢ 6 πρόσωπα, δηλαδὴ
μόλις ἀντιστοιχοῦν 5 κυβικὰ μέτρα κατὰ κάτοι-
κον. Ἐπάρχον δωμάτια ἀκόμη μικρότερα, τὰ
ὅποια στεγάζουν οἰκογενεῖας ἀκόμη μεγαλειτέρας,
οὕτως ὥστε ὁ κύβος τοῦ ἀέρος μόλις ν' ἀντιστοιχῇ
εἰς 3 καὶ εἰς 2 κυβικὰ μέτρα κατ' ἄτομον.

Τὸ μοναδικὸν παράθυρον τοῦ δωματίου ἐν-
νοεῖται μένει καθ' ὅλην τὴν νύκτα κλειστόν,
διότι γνωστὴ εἶνε ἡ ἀποστροφή τῶν ἐργατικῶν
τάξεων πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον καὶ ὁ
ὑπερβολικὸς αὐτὸν φόβος πρὸς τὰ ρεύματα.
Καὶ ὄχι μόνον τὸ παράθυρον μένει κλειστόν
τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκόμη,
ὅπου ἐντὸς τοῦ δωματίου διημερεύει ὅλη ἡ μὴ
ἐργαζομένη ἔξω οἰκογένεια. Ἐκαστος φαντάζε-
ται ποία ἀτμόσφαιρα βασιλεύει εἰς τὸ δωμα-
τιον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν βλέπει ἥλιον,
τὸ ὅποιον οὐδέποτε πλύνεται καὶ μέσα εἰς τὸ
ὅποιον γίνεται ἡ μαγειρικὴ, αἱ ἀνάγκαι τῶν
ἀτόμων καὶ τὸ πλύσιμον τῶν ἀπλύτων τῶν νη-
πίων. Οἱ ἀτμοὶ οἱ ὅποιοι παραγονται ἀπὸ τὰ
ἐντὸς τοῦ δωματίου ἀπλωμένα ἄρτυρα καταστα-
λάζουσι εἰς τοὺς τοίχους καὶ προσθέτουσι νέον
παράγοντα ἀνθυγιεινότητος, τὴν ὑγρασίαν.

Ἡθικὴ, ἀνεσις καὶ καλαισθησία.

5. Βεβαίως τὰ κυρίως ἐπιδιωκόμενα στοι-
χεῖα διὰ τὸ ἐργατικὸ σπῆτι εἶνε ἡ οἰκονομία

καὶ ἡ υγεία. Ἄλλὰ δὲν εἶνε μόνον ταῦτα. Πρέ-
πει νὰ λαμβάνηται πᾶσα πρόνοια ὅπως ἀφ'
ἐνὸς ἐκπληροῦνται ἐν τῇ κατοικίᾳ στοιχειώδεις
τινὲς ὅροι τῆς ἠθικῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ κα-
τασκευάζεται αὕτη ὥστε νὰ εἶνε εὐχάριστος
καὶ ἐλκυστικὴ, οὕτως ὥστε ἡ οἰκογένεια νὰ
αἰσθάνηται ἑαυτὴν ἐν ἀνέσει καὶ χαρᾷ. Ὅπως
ἐν τῷ προλόγῳ εἶδομεν, ἡ ἔλλειψις δωματίων
ὑπνου ξεχωριστῶν ἔχει ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ
τοῦ ἠθικοῦ τῶν τέκνων. Ταῦτα βλέπουσι τοὺς
γονεῖς τῶν ἐκτελοῦντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν
τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, ἀντιλαμβανόμενα δὲ τὰ
ἐλαττώματα αὐτῶν, χάνουσι τὸν πρὸς τοὺς γο-
νεῖς σεβασμόν. Τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα κοι-
μώμενα εἰς τὸν αὐτὸν κοιτῶνα, χάνουσι τὴν
αἰδῶ. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας τὰ παιδιὰ
πνιγόμενα ἐντὸς τοῦ δωματίου, φεύγουσιν εἰς
τὸν δρόμον, ὅπου εὐκόλως ἐννοεῖ τις ποία ἀγωγή
δίδεται κατὰ τὴν τρυφεροτέραν ἡλικίαν τῶν
παιδιῶν. Ἡ μητέρα, ἐνοχλουμένη ἀπὸ τὰ παι-
διὰ ἐντὸς τοῦ μοναδικοῦ δωματίου, ἐντὸς τοῦ
ὁποίου πρέπει νὰ κάμῃ ὅλο τὸ νοικοκυριό της,
νὰ μαγειρεύσῃ, νὰ πλύνῃ, νὰ σκουπίσῃ, νὰ πε-
ριποιηθῇ καὶ νὰ θηλάσῃ τὸ νήπιον, βλέπει
εὐχάριστος τὰ μεγαλιτέρα παιδιὰ νὰ τὴν ἀπαλ-
λάσσουν τῆς παρουσίας των, μεταβαίνοντα εἰς
τὸν δρόμον. Ὁ πατέρας φυσικὰ δὲν πατᾷ εἰς
τὸ σπῆτι του εἰμὴ διὰ νὰ φάγῃ καὶ νὰ κοι-
μηθῇ, ὅλον δὲ τὸν χρόνον ὄν ἐκτὸς τῆς ἐργα-
σίας του διαθέτει τὸν περὶ εἰς τὸ καφενεῖον
ἢ τὸ καπηλεῖον.

Ἄς φαντασθῇ τις τί μεταβολὴ εἰς τὴν οἰκο-
γένειαν ὅταν αὕτη φύγῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν τοῦ
βρωμεροῦ δωματίου, εἰσέλθῃ εἰς καθαρὸν οἴ-
κημα, τὸ ὅποιον νὰ διαθέτῃ δύο δωμάτια ὑπνου
ἐν δωματίον οἰκογενεῖας, χρησιμεῖον ὡς ἐστια-
τόριον καὶ ὡς μαγειρεῖον, μικρὸν κῆπον κτλ.
Ἡ νοικοκυρὰ θὰ εἶνε εὐτυχὴς νὰ κρατῇ αὐτὸ
τὸ σπῆτι ἀπολύτως καθαρὸν. Ἄλλως τε θὰ
ἔχῃ πρὸς τοῦτο ἀφθονον νερόν διαθέσιμον, τὰ
δὲ ἀκάθαρα ὕδατα τοῦ ἀποχωρητηρίου καὶ
τοῦ νεροχύτου δὲν θὰ λιμνάζουν ἐμπρὸς εἰς
τὴν θύραν της ἀλλὰ θὰ φεύγουσιν εἰς τὴν ὑπό-
νομον. Τὰ παιδιὰ θὰ μένουσιν εἰς τὸ πлагινὸν
δωματίον καὶ ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς θὰ
παίζουσιν εἰς τὸν κῆπον. Ὁ πατέρας θὰ ἐπανήρ-
χῃ εὐωρὶς εἰς τὴν ἐστίαν του, εὐτυχὴς ἵνα
ἀπολαύσῃ τὴν χαρὰν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.
Τὴν ἐπομένην μὲ περισσότερον θάρρος θὰ με-
ταβῇ εἰς τὴν ἐργασίαν του, θὰ γείνη καλλιτέ-
ρος εἰς τὴν τέχνην του, θὰ κερδίσῃ περισσό-
τερα. Τὰ παιδιὰ, καὶ ὅταν μεγαλώσουν ἀκόμη,
θὰ ἐλύωνται ἀπὸ τὸ πατρικὸν σπῆτι καὶ θὰ
σώζωνται οὕτως ἀπὸ τὰς ὀλεθρίας συναναστρο-
φὰς καὶ τὴν ἀπώλειαν. Ἐδῶ θὰ ἔχωμεν ἐστίαν

υγείας καὶ χαρᾶς, φυτώριον καλῶν καὶ υγιειῶν πολιτῶν, ἐκεῖ εἰς τὸ σπῆτι ὅπως εἶνε σήμερον εἶχαμεν μαύρην συμφορὰν καὶ ἐστὶαν διαφθορᾶς καὶ φυματιώσεως.

Ἐν ζήτημα, ὅπερ ἔχει μεγίστην σημασίαν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς τε ἠθικῆς καὶ τῆς ἀνέσεως τῆς οἰκογενείας εἶνε τὸ ζήτημα ποῖον σύστημα δεόν νὰ προτιμηθῆ διὰ τὸν ἐργάτην, τὸ τοῦ συνοικισμοῦ μεμονωμένων μικρῶν σπητιῶν ἢ τὸ τῆς μεγάλης οἰκίας μὲ πολλὰς κατοικίας, τῆς λεγομένης «στρατῶνος»;

Βεβαίως ἡ μονοκατοικία εἶνε πλέον εὐχάριστος, πλέον υγιεινὴ, πλέον ἑλκυστικὴ, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ὅθεν προτιμοτέρα. Ἀναμφισβητήτως ὁ μεμονωμένος οἰκίσκος θὰ ἔχη τὴν προτίμησιν τοῦ ἐργάτου. Ἐκαστος οἰκογενειάρχης εἶνε εὐτυχῆς νὰ εἶνε μόνος ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ. Ἐλπίζει διὰ τῆς μεθόδου τοῦ χρεωλυσίου νὰ γείνη μίαν ἡμέραν κύριος τοῦ οἰκίσκου καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ μέγα ἠθικὸν ἐλατήριο. Ἄλλ' ἔχει καὶ ὁ στρατῶν πολλὰ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ πλεονεκτήματα.

Ἐν πρώτοις εἶνε δυσχερέστατον, εἰς τὰς μεγάλας ἰδίως πόλεις, νὰ ἐξεύρη κανεὶς γήπεδα ἀρκετῆς ἐκτάσεως, ἵνα οἰκοδομήσῃ συνοικισμοὺς κατὰ τὸ σύστημα τῆς μεμονωμένης κατοικίας. Ἐκάστη κατοικία ἀπαιτεῖ περίπου 100 μέτρα τετραγωνικά, συμπεριλαμβανομένου τοῦ κήπου καὶ τῆς ἀναλογίας τῆς ὁδοῦ. Διὰ νὰ στεγασθῆ ἐργατικὸς πληθυσμὸς 50 χιλιάδων ψυχῶν, ὅσος εὐχερῶς παρουσιάζεται εἰς μίαν μεγαλοῦπολιν, ἀπαιτοῦνται 10 χιλιάδες οἰκίαι, ἤτοι ἑκτασίς χιλίων στρεμμάτων. Μία τόσον μεγάλη ἑκτασίς εἶνε δυσχερὲς νὰ εὐρεθῆ. Πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τις πολὺ μακρὰν τῆς πόλεως διὰ νὰ εὕρῃ ἑκτασίαν ἀρκετήν. Ἄλλὰ τότε ἐμφανίζεται τὸ πρόβλημα τῆς συγκοινωνίας. Ὁ ἐργάτης εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ διέλθῃ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐντὸς τῆς πόλεως ὅπου ἐργάζεται. Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ κατοικῆ πολὺ μακρὰν τοῦ κέντρου, ἵνα μὴ κουράζῃται μεταβαίνων εἰς τὴν δουλειάν του καὶ νὰ μὴ χάνῃ ὥραν πολλήν, ἣτις κατ' ἀνάγκην θ' ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὸν χρόνον τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀναπαύσεως. Τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς ἐξ ἄλλου εἶνε ἀπροσπέλαστα εἰς τὸν ἐργάτην. Δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ 30 λεπτὰ ἡμερησίως διὰ τράμ, διότι τὸ ποσὸν τοῦτο ἀντιστοιχεῖ εἰς ἡμίσειαν ὀκτῶν ψωμιῶν καὶ τὸ ψωμὶ οὐδέποτε περισσεύει εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἐργάτου.

Ὁ «στρατῶν» ὅθεν, ἐπιτρέπων τὴν χρησιμοποίησιν οἰκοπέδου ἀκριβοτέρου, ἔχει τοῦτο τὸ μέγα πλεονέκτημα, ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐργάτην νὰ κατοικῆ πλησιέστερα πρὸς τὴν ἐργασίαν του.

Βεβαίως ὁ «στρατῶν» ἀποκλείει τὴν ἐλπίδα τοῦ ἐργάτου τοῦ νὰ γείνη μίαν ἡμέραν ἰδιοκτήτης. Ἄλλὰ διὰ τὸν ἐργάτην, τὸν κερδίζοντα, ὅταν ἐργάζεται, κατὰ μέσον ὄρον δρ. 4 τὴν ἡμέραν, ἡ ἰδιοκτησία εἶνε μία χίμαιρα. Πράγματι ἕνας μεμονωμένος οἰκίσκος στοιχίζει 4,000 ἕως 4,500. δραχμᾶς. Ὑπολογιζομένου τόκου μόνον 5% ἀπαιτεῖται μετὰ τοῦ τοκοχρεωλυσίου πρὸς ἐξόφλησιν ἐντὸς 20 ἐτῶν καὶ 1% γενικῶν ἐξόδων τῆς Ἑταιρίας σύνολον τόκου 9% ὃ ἐστὶ μηνιαίως Δρ. 30-35. Ἐὰν εἰς τοῦτο προσθέσωμεν 3-4 δρχ. μηνιαίως διὰ τὴν ἀσφάλειαν ζωῆς, ἣτις εἶνε ἀπαραίτητος κατὰ τὴν διὰ τοκοχρεωλυσίου πώλησιν, φθάνομεν εἰς μηνιαίαν δαπάνην ἀπροσπέλαστον διὰ τὴν πλειονότητα τῶν ἐργατῶν.

Διὰ τοὺς ὀλίγους ἐργάτας, τοὺς τυχεροὺς, τοὺς κερδίζοντας 5-6 δραχμᾶς τὴν ἡμέραν καὶ ἄνω, καλὸν εἶνε τὸ σύστημα τῶν ἡμιεξοχικῶν οἰκίσκων. Οἱ ἐργάται οὗτοι καὶ τὴν μεγάλην σχετικῶς μηνιαίαν δαπάνην δύναται νὰ πληρῶσουν καὶ μὲ τὸν τροχιόδρομον, λόγῳ τῆς ἀποστάσεως, δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῶν. Τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ ὄνειρεύονται νὰ γείνουν μίαν ἡμέραν ἰδιοκτῆται.

Διὰ τὴν μεγάλην ὅμως μάζαν τῶν πασχόντων ἐργατῶν ἀποκλείεται τοιοῦτον ὄνειρον. Διὰ τὸν ἐργάτην τοῦτον μέγιστον θὰ εἶνε εὐεργέτημα ἡ παροχὴ ἑνὸς μικροῦ διαμερίσματος, ἔστω καὶ εἰς τὸ τρίτον ἢ τέταρτον πάτωμα, μὲ δύο ἢ τρία δωμάτια καθαρὰ, κομψά, μὲ νερόν, μὲ ἄλα τὰ χρειώδη κ.τ.λ. καὶ τὸ σπουδαιότερον μὲ μίαν τιμὴν λογικὴν.

Ἐν διαμέρισμα τριῶν δωματίων, κατασκευαζόμενον εἰς οἰκίαν μὲ πέντε ὀρόφους, στοιχίζει περίπου δραχμᾶς 3,000. Ἐὰν δὲ ὑποθεθῆ ὅτι τὸ κτίριον οἰκοδομεῖται εἰς οἰκόπεδον ἀξίας Δρ. 20 κατὰ πῆχυν, ἐπειδὴ ἑκάστη κατοικία ἀπαιτεῖ 60 περίπου τετραγωνικά μέτρα, ἔπεται ὅτι τὸ οἰκόπεδον φέρει ἐπιβαρύνσιν Δρ. 400 κατὰ κατοικίαν. Ὅθεν κεφάλαιον 3,400 δραχμῶν πρὸς τόκον 5% καὶ 1% γενικὰ ἐξόδα τῆς Ἑταιρίας ἐξυπηρετεῖται διὰ μηνιαίου ἐνοικίου μικροτέρου τῶν Δρ. 20, διότι δὲν ἀπαιτεῖται οὔτε χρεωλυσίον οὔτε ἀσφάλεια ζωῆς. Τὸ ἐνοίκιον τοῦτο εἶνε εὐεργετικώτατον διὰ πάντα ἐργάτην, ὁ ὁποῖος σώζεται εὐρίσκων διὰ τῆς δαπάνης ταύτης τοιαύτην κατοικίαν.

Βεβαίως θὰ ἦτο ὠραιότερον ἐὰν ἀπέκτα καὶ ἰδιόκτητον κατοικίαν μὲ κήπον καὶ αὐλήν, ἀλλὰ πόσοι καὶ ἐκ τῶν σχετικῶς εὐπόρων ἀστῶν ἀπολαμβάνουν τοῦ πλεονεκτήματος τούτου σήμερον εἰς τὰς πόλεις;

Ὅθεν ἡ γνώμη μας εἶνε ὅτι διὰ τὸν ἐπι-

διωκόμενον σκοπόν δέον νά χαραχθῶσι δύο ὁδοὶ ἐκ παραλλήλου:

α.) Διὰ τὴν πλειονότητα τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀπολαμβανόντων τὸ σύνθηδες ἡμερομίσθιον, κατασκευὴ «στρατῶνων», ἐντὸς τῶν πόλεων, παρεχομένων μόνον ὑπ' ἐνοίκιον.

β.) Διὰ τοὺς ὀλίγους ἐργάτας, τοὺς εὐτυχεστέρους, τοὺς ἀπολαμβάνοντας ἔξαιρετικὸν ἡμερομίσθιον, ἀνέγερσις μεμονωμένων ἡμερομίσθιων, παρεχομένων ὑπ' ἐνοίκιον ἐν συνδυασμῷ μετὰ πωλήσεως διὰ τοκοχρεώλυτικῶν δόσεων καὶ ἀσφαλείας ζωῆς.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα σπῆτια θὰ ἴστανται ὡς βραβεῖον διὰ τοὺς ἐκ τῶν ἐργατῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, οἵτινες θὰ ἐπιδείξωσιν ἔξαιρετικὸν ζῆλον καὶ πρόοδον ἐν τῷ σταδίῳ των.

(Ἔπεται συνέχεια)

Σ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ
Μηχανικός.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΝΕΑ

Ἀπορρόφησης τοῦ φωτὸς ὑπὸ τοῦ χάρτου ἐπενδύσεως τῶν δωματίων.

Πρὸς περιορισμὸν τῆς καταναλώσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ τοῦ φωταερίου, τὸ Ἰνστιτούτον τῶν μηχανικῶν τοῦ φωτισμοῦ τῆς Νέας Ὑόρκης ἐξετέλεσε μακρὰ πειράματα ἐπὶ τῆς ἀπορροφῆσεως τοῦ φωτὸς ὑπὸ τοῦ ἐν χρήσει πρὸς ἐπένδυσιν τῶν τοίχων τῶν δωματίων χάρτου. Ὁ ἐπόμενος πίναξ δεικνύει ποίαν σημασίαν διὰ τὴν κατανάλωσιν τοῦ φωτὸς ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ χάρτου.

Χρῶμα χάρτου	Ἀπορροφῆ φῶς
Λευκόν	30 %
Κίτρινον χρωμίον	38 %
Πορτοκαλλόχρουν	50 %
Κίτρινον pitch-pine	60 %
Ρόδινον ὄχρον	64 %
Σμαραγδοπράσινον	82 %
Ἐρυθρὸν κινναβάρως	87 %
Καστανόν	87 %
Κυανοῦν κοβαλτίου	88 %
Πράσινον σκοτεινόν	89 %
Σοκολατόχρουν	96 %

Ἐκ τῶν πειραμάτων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰς δωματίον ἐπενδεδυμένον μὲ χάρτην

πράσινον σκοτεινόν, μόνον 11 % τοῦ φωτὸς χρησιμοποιεῖται, ἐνῶ ἂν ὁ χάρτης ἦτο κίτρινος θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο ἑξαπλάσιον σχεδὸν ποσὸν φωτὸς 62 %. Ἡ διαφορὰ εἶναι μεγαλειτέρα ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει χάρτην λευκόν. Δὲν εἶναι ἐπομένως σπατάλη ἢ ἀλλαγὴ τῆς ἐπενδύσεως τῶν τοίχων διὰ χάρτου ἀνοικτοῦ χρώματος, καθ' ὅσον ἡ σχετικὴ δαπάνη ταχέως θὰ ἐκαλύπτετο διὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ φωτισμοῦ.

Ἡ ἠλεκτρόλυσις τῆς θαλάσσης εἰς τὰ πλωτὰ νοσοκομεῖα.

Ἡ Electrical Review δημοσιεύει περίληψιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἀγγλικῆς ἐπιτροπῆς ἢ ὁποία ἐμελέτησε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δι' ἠλεκτρολύσεως τῆς θαλάσσης παραγομένου ὑποχλωριώδους νατρίου ὡς ἀντισηπτικοῦ καὶ ἀπολυμαντικοῦ εἰς τὰ πλωτὰ νοσοκομεῖα. Μία τοιαύτη δοκιμαστικὴ ἐγκατάστασις ἔγενεν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν πλοῖον Aquitania.

Ἡ ἠλεκτρολυτικὴ συσκευή ἀποτελεῖται ἐξ ὀρθογωνίου κιβωτίου ἐκ δρυὸς ἢ πίτνου, διαιρουμένου διὰ πλακῶν γραφίτου εἰς 25 διαμερίσματα. Τὸ ρεῦμα τάσεως 100-110 βολτῶν μὲ 60-75 ἀμπέρια παράγει ἐντὸς 10' διάλυμα ὑποχλωριώδους νατρίου 4 % πλέον ἢ ἰσχυρὸν πρὸς ἀπολύμανσιν πατωμάτων καὶ ἀποχωρητηρίων καὶ προτιμότερον τῶν διὰ φαινικοῦ ὀξέος σκευασιῶν.

Τὸ ἠλεκτρολυθὲν θαλάσσιον ὕδωρ εἶναι ἐπίσης κατάλληλον πρὸς ἀποστείρωσιν τοῦ ποσίμου ὕδατος, καθ' ὅσον ἔνεκα τῆς ἀσταθείας τοῦ ὑποχλωριώδους νατρίου τὸ ὕδωρ δὲν ἀποκτᾷ κακὴν γεύσιν. Διὰ χειρουργικὰς χρήσεις ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν ἀσπυρροῦχων τὸ διάλυμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι παλαιότερον μιᾶς ἡμέρας. Τὰ συμπεράσματα τῆς ἐκθέσεως τῶν Ἀγγλων εἰδικῶν, ἀπολύτως εὐνοϊκὰ διὰ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀπολυμάνσεως, εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο ἄξια προσοχῆς καθ' ὅσον πηγάζουσιν ἐξ ἐφαρμογῆς ἐπὶ μεγάλου πλωτοῦ νοσοκομείου περιλαμβάνοντος 4000 ἀσθενεῖς.

Ὁ σκελετὸς τῶν Ζέππελιν.

Ὁ μεταλλικὸς σκελετὸς τῶν πολυθρυλλήτων τούτων πολεμικῶν ἀεροστάτων διὰ λόγους ἀντιστάσεως ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρων μετάλλων, ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ ἐκάστου τεμαχίου. Πρωτεύει διὰ τὴν ἐλαφρότητά του τὸ ἀργίλλιον, ἀκολουθεῖ δὲ ὁ ψευδάργυρος, ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος. Οὕτως ὁ σκελετὸς ἐνὸς